

TER ONDERTEKENING

Aan: MPVO

Voortgezet Onderwijs

Van

Persoonsgegevens

Datum

06 september 2023

Referentie

40150713

Bijlage

1. Aanbiedingsbrief Tweede Kamer
2. Rapport stelselonderzoek *Kwaliteit van de schoolexaminering* van de Inspectie van het Onderwijs

nota

Aanbiedingsbrief en beleidsreactie rapport
stelselonderzoek *Kwaliteit van de schoolexaminering* van
de Inspectie van het Onderwijs

Aanleiding

De Inspectie van het Onderwijs (hierna: inspectie) heeft een stelselonderzoek uitgevoerd naar de kwaliteit van de schoolexaminering in het voortgezet onderwijs. U stuurt met bijgevoegde aanbiedingsbrief het rapport van de inspectie aan de Tweede Kamer, inclusief een inhoudelijke beleidsreactie.

Geadviseerd besluit

Ik adviseer u de kamerbrief te ondertekenen en daarmee het onderzoeksrapport van de inspectie inclusief een inhoudelijke beleidsreactie naar de Tweede Kamer te versturen.

Kernpunten

- Het inspectierapport geeft een landelijk beeld van (het proces van) de schoolexaminering in het voortgezet onderwijs, waaronder de uitvoering van het examenproces, de kwaliteitsborging en de manier waarop de schooleigen visie op examinering bepalend is voor de inrichting van het schoolexamen.
- De inspectie concludeert in het rapport dat de kwaliteit van de schoolexaminering nog niet op alle scholen voldoende is; op een derde van de onderzochte afdelingen voldeed het schoolexamen niet aan de wettelijke eisen en werd deze als onvoldoende beoordeeld door de inspectie.
- In 2019 heeft de inspectie tevens een stelselonderzoek uitgevoerd naar de schoolexaminering in het voortgezet onderwijs. Dit onderzoek is echter op veel punten niet te vergelijken met het recente onderzoek van de inspectie vanwege een recente wijziging van de regelgeving t.a.v. het schoolexamen (vanaf 1 augustus 2021). Daar waar er een vergelijking te maken is, is een voorzichtige vooruitgang zichtbaar.
- In de Kamerbrief geeft u een samenvatting van de bevindingen en conclusies van de inspectie. Tevens gaat u in op de aanbevelingen en de vervolgstappen die u naar aanleiding hiervan neemt. U schetst ook dat u veel waardering heeft voor de inspanning die scholen hebben geleverd, ondanks de effecten van de coronapandemie, om de schoolexamenorganisatie te versterken.
- U geeft in de brief aan een deel van de aanbevelingen uit te voeren en een deel van de aanbevelingen nader te onderzoeken:
  - U geeft uitvoering aan de aanbeveling om de wet- en regelgeving tegen het licht te houden om na te gaan of verduidelijking nodig

is. Als blijkt dat verduidelijking van de regelgeving nodig is zal dit niet in het huidige schooljaar aangepast zijn. Mede om die reden wordt de voorlichting over de wettelijke vereisten doorgezet, zoals ook wordt aanbevolen door de inspectie. Tevens zegt u toe een landelijk onderzoek uit te laten voeren om zo beter zicht te krijgen op de inhoudelijke kwaliteit van de toetsing binnen het schoolexamen.

Datum
06 september 2023

- U onderzoekt of het wenselijk is om wettelijk vast te leggen dat de examensecretaris geen onderdeel mag uitmaken van de examencommissie. U wilt alvorens uitvoering te geven aan deze aanbeveling nader onderzoeken of en in welke vorm dit het beste kan worden vormgegeven om het beoogde effect te bereiken. Mocht dit leiden tot een aanpassing van de regelgeving, dan zal dit niet in het lopende schooljaar gereed zijn.
- Tevens geeft u aan scholen te willen ondersteunen bij de uitvoering van de aanbevelingen die aan hen gericht zijn door middels gesprekken op te halen op welke wijze u ondersteuning kunt bieden. Afhankelijk van de input die wordt opgehaald kunt u al dit schooljaar of volgend schooljaar aanvullende maatregelen treffen zodat scholen hier op korte termijn effect van merken.
- Het rapport dient binnen vijf weken na het moment dat de inspectie het rapport aan het Ministerie van OCW heeft aangeboden te worden aangeboden aan de Kamer. De inspectie heeft het rapport op 19 september aan u gestuurd, waarmee deze uiterlijk 17 oktober aan de Kamer aangeboden dient te zijn.
- In het vragenuur van 3 oktober jl. heeft u dit inspectierapport benoemd en aangekondigd dat de Kamer dit op korte termijn zou ontvangen. U heeft kort toegelicht dat dit onderzoek inzicht geeft in de (kwaliteit van) het examineringsproces.

Toelichting

Samenvatting inspectierapport

Bevindingen

De inspectie trekt de volgende conclusies in het rapport:

- De uitvoering van de schoolexaminering is nog onvoldoende op orde. Wel is er een verbetering zichtbaar ten opzichte van het inspectieonderzoek uit 2019. Op grofweg 2/3 van de scholen was alle verplichte examenstof in beeld en werd deze ook getoetst in het PTA. Bij 37% van de onderzochte scholen was het Programma van Toetsing en Afsluiting (hierna: PTA) echter niet compleet en bevatte deze niet alle verplichte schoolexamendomeinen. Meestal werd de verplichte stof in de praktijk wel getoetst, maar onvoldoende verantwoord in het PTA. Bij 13% van de onderzochte scholen werd niet alle verplichte examenstof getoetst. Dit kwam doordat de school ofwel de verplichte examenstof niet in beeld had, ofwel omdat de school achterstanden had in de uitvoering van de schoolexamens. De grootste tekorten op de scholen zijn na herstelopdrachten opgelost.
- De kwaliteitsborging van de schoolexaminering moet beter. Alle onderzochte scholen hebben de sinds augustus 2021 wettelijk verplichte examencommissie ingesteld, maar deze commissies voeren hun taak en rol, het borgen van de kwaliteit van de examinering, nog onvoldoende

uit. De inspectie merkt tevens op dat bij de meeste scholen de examensecretaris onderdeel is van de examencommissie. Dit kan een spanningsveld veroorzaken omdat de secretaris enerzijds verantwoordelijk is voor de uitvoering van de examenorganisatie en tegelijkertijd ook verantwoordelijk is voor het toezien op de kwaliteit. Ook constateert de inspectie dat de kwaliteitsborging van het examenproces bij veel besturen en schoolleiders geen onderdeel uitmaakt van de reguliere kwaliteitscyclus.

- Scholen worstelen met wettelijke bepalingen over onregelmatigheden, de herkansingen en de inhaalmogelijkheden van het schoolexamen. Hierdoor wijken scholen soms af van de wettelijke regels en voorschriften bij onregelmatigheden (30%) en bij herkansen en inhalen (20%).
- Veel besturen en scholen hebben een visie op examinering, maar deze visie is vaak smal en gericht op doelmatigheid van toetsen en minder vaak gericht op vorm en inhoud van het schoolexamen. Dit heeft als gevolg dat de visie van een school slechts beperkt richting geeft aan het schoolexamen. Juist het schoolexamen geeft scholen de ruimte om eigen keuzes te maken en zo de examinering aan te laten sluiten op de eigenheid van hun school.
- Ten opzichte van het inspectieonderzoek van 2019 over de schoolexaminering ziet de inspectie enkele verbeteringen in de kwaliteit van de schoolexaminering, met name in de kwaliteit en de uitvoering van de PTA's.

Datum

06 september 2023

Aanbevelingen

De aanbevelingen in het rapport zijn gericht aan verschillende actoren betrokken bij schoolexaminering: (1) de bevoegde gezagen van scholen, (2) het ministerie van OCW en (3) de VO-raad.

1. De belangrijkste aanbevelingen aan het bevoegd gezag zijn:
  - Zorg ervoor dat de kwaliteit van de schoolexamens gegarandeerd wordt en dat de examencommissies hierin hun rol kunnen vervullen.
    - De examencommissies moeten de kwaliteit borgen. Belangrijk hierbij is dat leden van de examencommissie deskundig zijn en over voldoende tijd en een stevig mandaat richting het team en de vaksecties beschikken.
    - De kwaliteit van het schoolexamen – en het jaarverslag van de examencommissie – moet worden meegenomen in het stelsel van kwaliteitszorg.
  - Er moet worden gestuurd op betekenisvolle schoolexaminering door te werken vanuit een heldere, schooleigen en brede visie op examinering. Hierin moet zowel het afsluitend karakter van het schoolexamen als de inhoud en vorm van het schoolexamen een plek krijgen.
2. De belangrijkste aanbevelingen aan het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zijn:
  - De uitvoering en kwaliteitsborging van de schoolexaminering moet worden gescheiden door wettelijk vast te leggen dat de examensecretaris geen onderdeel mag zijn van de examencommissie.

- Er moeten worden gezorgd voor heldere en doelmatige regelgeving en in het bijzonder ten aanzien van de regelgeving over het herkansen en inhalen binnen het schoolexamen.
- Er moet op landelijk niveau een onderzoek plaatsvinden naar de kwaliteit van de schoolexamens. De inspectie heeft in haar onderzoek de inhoudelijke kwaliteit van de schoolexamens buiten beschouwing gelaten. Een onderzoek naar de kwaliteit van het schoolexamen door inhoudelijke deskundigen en toetsexperts kan aantonen of en hoe de wettelijk verplichte examendomeinen worden getoetst, en welke invulling scholen geven aan het schoolexamen.

Datum
06 september 2023

3. De aanbeveling aan het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de VO-raad is om de voorlichting over de wettelijke vereisten m.b.t. het schoolexamen voort te zetten en daarbij te focussen op de duiding van wet- en regelgeving.

Vervolgstappen n.a.v. de aanbevelingen

In de brief kondigt u de volgende vervolgstappen aan:

- U roept het onderwijsveld op om aan de slag te gaan met de aanbevelingen die aan hen gericht zijn. Daarbij geeft u aan tevens begrip te hebben voor het feit dat het aanpassen van de examenorganisatie op scholen tijd kost. Om scholen te ondersteunen bij het doorvoeren van verbeteringen gaat u in gesprek met het veld om op te halen op welke manier zij ondersteuning kunnen gebruiken hierbij. In deze gesprekken betreft u in ieder geval de aanbevelingen van de inspectie.
- Ook gebruikt u deze gesprekken om te onderzoeken of het waardevol is om wettelijk te bepalen dat de examensecretaris geen onderdeel kan uitmaken van de examencommissie.
- U zegt toe na te gaan in hoeverre de wettelijke vereisten t.a.v. het schoolexamen onduidelijk zijn en zo ja, of er een aanpassing van de wet- en regelgeving nodig is of dat dit met communicatie verhelderd kan worden.
- Ook zegt u toe aan de slag te gaan met een landelijk onderzoek naar de inhoudelijke kwaliteit van het schoolexamen. U bent voornemens Stichting Cito te vragen om een onderzoek uit te voeren.

Toetsdruk en schoolexaminering

In de brief geeft u tevens aan dat de inrichting van het schoolexamen kan bijdragen aan het verminderen van de gevoelde toetsdruk bij leerlingen. Door vanuit een duidelijke visie het schoolexamen vorm te geven kunnen scholen keuzes maken over hoe toetsing wordt ingezet als onderdeel van het onderwijsproces.

Historie schoolexamen

- In 2018 kwamen er grote onregelmatigheden in de schoolexamens van VMBO Maastricht aan het licht. Naar aanleiding van dit incident is meer aandacht gekomen voor de kwaliteit van de (organisatie) van de schoolexaminering.
- Naar aanleiding van onder meer VMBO Maastricht heeft de inspectie in 2019 een eerste themaonderzoek uitgevoerd naar de (school)examenorganisatie op scholen. Destijds is onderzocht of de

toetsing en examinering van het schoolexamen zorgvuldig verliep en hoe besturen en scholen een zorgvuldig verloop van de toetsing en examinering bewaakten. De inspectie concludeerde in dat rapport dat:

Datum

06 september 2023

- de toetsing en examinering van het schoolexamen onvoldoende zorgvuldig verliepen en dat er op veel scholen tekortkomingen waren in de schoolexaminering.
- het merendeel van de besturen en scholen de kwaliteit van de toetsing en examinering wel bewaakten, maar dat deze zich beperkte tot administratieve procedures.
- Mede naar aanleiding van het inspectierapport uit 2019 zijn er in de afgelopen jaren verschillende maatregelen genomen om de examenorganisatie te verbeteren. Zo zijn er onder meer per 1 augustus 2021 een aantal aanvullende vereisten t.a.v. de examenorganisatie op scholen in de wet- en regelgeving verankerd. Dit betreft de volgende maatregelen:
  - De positie en de taken van de examensecretaris zijn verduidelijkt en aangevuld waarmee het belang van de rol van de examensecretaris binnen de school extra is onderstreept.
  - Alle scholen moeten een examencommissie hebben die als taak heeft om de kwaliteit van het schoolexamen te borgen.
  - In het PTA moet worden aangegeven met welke PTA-onderdelen de verplichte eindtermen van het schoolexamen worden afgesloten.
  - Scholen moeten een overzicht van de behaalde schoolexamenresultaten uitreiken aan iedere leerling ter afsluiting van het schoolexamen.

Financiële consequenties

- Het landelijk onderzoek naar de inhoudelijke kwaliteit van het schoolexamen kost maximaal € 96.800 incl. btw.
- Het onderzoek wordt gedekt op het bestedingsplan 2024 van artikel 3.